

PROFESORUL DUMITRU BERCIU

1907–1998

Ne-a părăsit pentru totdeauna, la 1 iulie 1997, profesorul Dumitru Berciu, la 91 de ani decanul de vârstă al arheologilor români.

Dumitru Berciu s-a născut la 27 ianuarie 1907, în localitatea Bobaița (com. Malovăț, jud. Mehedinți). Studiile secundare le-a făcut la liceul „Traian” din Turnu Severin, apoi a urmat cursurile Facultății de Litere și Filosofie de la Universitatea din București, având ca profesori pe Nicolae Iorga, Ioan Andrieșescu, Scarlat Lambrino, C. C. Giurescu, P. P. Panaitescu și alții. A obținut diploma de licență (cu mențiunea *magna cum laude*) în specialitatea istorie și geografie, în anul 1931, iar în anul 1938 a susținut lucrarea de doctorat, cu titlul „Arheologia preistorică a Olteniei”, pentru care i s-a acordat de asemenea mențiunea *magna cum laude*.

Între anii 1933 și 1935 D. Berciu și-a continuat studiile la Viena, cu care prilej a avut posibilitatea să studieze materialele arheologice din diferite muzee din străinătate.

A urmat o perioadă frământată, când a fost profesor secundar la liceele de la Mănăstirea Dealu, Giurgiu și București. Între anii 1938–1940 are meritul

de a fi înființat Muzeul de arheologie de la Giurgiu și revista acestei instituții, pe care a condus-o. Între anii 1933–1940 D. Berciu a fost membru în Comitetul de direcție al Revistei istorice.

Munca sa fiind apreciată de către Nicolae Iorga, a fost numit, în 1938, secretar al Institutului Arheologic Român din Albania și a funcționat apoi ca director al acestei instituții până în 1944. În 1945 a ocupat funcția de director al Liceului comercial „Nicolae Bălcescu” din București.

Din același an, Dumitru Berciu a devenit cadru universitar, mai întâi profesor suplinitor la cursul de istoria artei de la Facultatea de Istorie din București, iar apoi profesor titular de istorie veche a României la aceeași facultate. În anii 1947 și 1948 a fost profesor la Academia de Studii Economice din București. Începând din 1966 și până în 1971 profesorul Berciu a ocupat funcția de decan al Facultății de Istorie din București.

În aceeași perioadă el a lucrat și în cadrul Muzeului Național de Antichități din București (devenit în 1956 Institutul de Arheologie), în cadrul căruia a fost șef de sector, din 1956 până în 1970.

Prof. Dumitru Berciu are meritul de a fi înființat și organizat Institutul de Tracologie din București.

Pasiunea sa pentru arheologie s-a manifestat încă de când era elev, când a participat, sub conducerea lui Alexandru Bărcăcilă, la săpăturile arheologice de la Drobeta, Ostrovul Șimian și Ostrovul Corbului. Mai târziu, ca student, a participat, sub conducerea profesorilor I. Andrieșescu și Scarlat Lambrino, la săpăturile arheologice de la Oinac, Agighiol și Histria.

În anul 1931 a fost publicată prima sa lucrare științifică.

În decursul celor aproape șapte decenii de activitate arheologică, Dumitru Berciu a condus săpăturile de la Verbicioara, Balta Verde, Gogoșu, Sălcuța, Albești, Tangâru, Petru Rareș, Cernavoda, Hamangia, Tariverde, Cașolț, Ocnița și altele. El s-a ocupat mai ales cu problemele epocii neolitice din Oltenia, Muntenia și Dobrogea. Printr-o serie de lucrări el a adus o contribuție importantă la definirea mai amănunțită a conținutului și la periodizarea unor culturi. Prin cercetările sale a fost descoperită și definită cultura Hamangia din Dobrogea. În aceeași perioadă el a descoperit și precizat elementele specifice ale culturii Verbicioara din epoca bronzului.

Cercetările intense din diferite așezări au permis profesorului D. Berciu să realizeze o importantă sinteză privind evoluția culturilor neolitice din România, intitulată *Contribuții la problemele neoliticului în România în lumina noilor cercetări*, apărută în 1961 și distinsă cu premiul „Nicolae Bălcescu” al Academiei Române.

Tot în perioada amintită Dumitru Berciu a descoperit, studiat și definit cultura Cernavoda, care a fost apoi împărțită în trei culturi, contribuind astfel la rezolvarea unor probleme importante privind perioada de tranziție de la epoca neolitică la epoca bronzului.

În plus, în urma săpăturilor de la Balta Verde și Gogoșu, a fost realizată o publicare monografică în care s-a precizat ritul și inventarul funerar specific comunităților din prima epocă a fierului din sud-vestul Olteniei.

În cea de-a doua perioadă a activității sale, profesorul D. Berciu s-a ocupat intens de problemele istoriei și culturii materiale a geto-dacilor. Prin săpăturile sale de la Ocnîța (jud. Vâlcea) el a studiat amănunțit cultura geto-dacilor din această parte a țării și a făcut descoperiri interesante.

Preocupările sale privind cultura celei de-a doua epoci a fierului s-au materializat în lucrarea de sinteză referitoare la arta traco-getică din sec. IV a.Chr., realizată pe baza descoperirilor mai vechi de la Agighiol, Poiana-Coțofenești, Medgidia și Craiova, precum și alte trei lucrări importante: *Romania before Burebista* publicată în 1967, (pentru care i s-a acordat un premiu în țară), *De la Burebista la Decebal* (1976) și *Dacoromania* (Geneva, 1976). O altă sinteză privind problemele epocii amintite a apărut în 1970 sub titlul *Lumea celților*. Se cuvin menționate și alte două lucrări de sinteză: *Zorile istoriei în Carpați și la Dunăre* (1966) și *La izvoarele istoriei* (1967).

Alte numeroase lucrări ale profesorului Berciu au fost publicate în Uniunea Sovietică, Cehoslovacia, Bulgaria, Iugoslavia, Germania, Anglia și Belgia.

Fiind cunoscut și apreciat pentru rezultatele muncii sale de-a lungul anilor, profesorul D. Berciu a fost invitat la diferite manifestări științifice internaționale. La unele din acestea a participat, iar la altele a colaborat, trimițând lucrări. Amintim congresele și colocviile internaționale de la Hamburg (1956), Praga (1961), Moscova (1964), Roma (1965), Praga (1966), Moscova (1970), Atena (1970), Sofia (1972), Viena (1976) și altele. Profesorul D. Berciu a făcut parte din Comitetul de organizare al celui de al II-lea Congres internațional de tracologie de la București (1976). De asemenea, D. Berciu a participat cu comunicări la diferite simpozioane și colocvii cu tematică arheologică care au avut loc în țară.

De-a lungul anilor, profesorul D. Berciu a fost invitat de diferite instituții din străinătate, cu care prilej a prezentat numeroase conferințe și comunicări în Bulgaria, Iugoslavia, Cehoslovacia, R. D. Germană, R. F. Germania (la universitățile din Heidelberg, Bonn, Köln, Kiel, Marburg), Anglia și Belgia.

Drept recunoaștere a meritelor sale în pregătirea cadrelor și ca om de știință cu rezultate deosebite, profesorului Dumitru Berciu i s-au acordat diferite titluri și distincții: profesor doctor docent în științe istorice, profesor universitar emerit, președinte al Filialei din București a Societății de științe istorice, membru în Consiliul Permanent al Uniunii Internaționale a Științelor Pre- și Protoistorice, membru al Institutului de Preistorie de la Viena, membru corespondent al Institutului Arheologic German, membru de onoare al Societății Iugoslave de Arheologie, membru al Societății de Preistorie din Ariège. A fost distins cu ordinele „Steaua Republicii”, „Meritul științific” și medalia Universității de la Liège, iar din partea Academiei i s-au acordat premiile „Vasile Pârvan” și „Nicolae Bălcescu”. În 1997 a fost ales membru de onoare al Academiei Române.

Nu îl vom uita niciodată pe profesorul Dumitru Berciu, după cum nu va fi uitat nici de arheologii din generațiile viitoare, care vor folosi descoperiri și interpretări făcute de Domnia sa, de-a lungul bogatei și îndelungatei sale activități științifice.

Să-i fie țărâna ușoară.

Eugen Comșa

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ*

I. MONOGRAFII

1. *Colecția de antichități „Gh. Georgescu” Corabia*, Caracal, 1937.
2. *Arheologia preistorică a Olteniei*, Craiova, 1939.
3. *Îndrumări în preistorie. O serie de prelegeri ținute la Seminarul de istorie universală sub conducerea d-lui profesor N. Iorga*, București, 1939.
4. *Istoria artelor I*, București, 1947.
5. *Orânduirea comunei primitive. Cap. I. Constituirea și consolidarea comunei primitive. Ginta matriarhală. Epoca pietrei*, în *Istoria României I*, București, 1960, p. 29-40, 42-62, 71-82.
6. *Etapa mijlocie a destrămării orânduiri primitive. Prima epocă a fierului*, în *Istoria României I*, București 1960, p. 137-147. 149-160.
7. *Contribuții la problemele neoliticului în România în lumina noilor cercetări*, București, 1961.
8. *Din istoria Dobrogei. Geți și greci la Dunărea de Jos din cele mai vechi timpuri până la cucerirea romană I*, București, 1965 (în colaborare).
9. *Cultura Hamangia. Noi contribuții*, București, 1966.
10. *Neue Forschungsergebnisse zur Vorgeschichte Rumäniens*, Bonn, 1966.
11. *Zorile istoriei în Carpați și la Dunăre*, București, 1966.
12. *La izvoarele istoriei. O introducere în arheologia preistorică*, București, 1967.
13. *Romania before Burebista* (în colecția *Ancient Peoples and Places*), Londra, 1967; New York-Washington, 1967.
14. *Arta traco-getică*, București, 1969; în franceză: *Contribution à l'étude de l'art thraco-gète*, București, 1974.
15. *Lumea celților*, București, 1970.
16. *De la Burebista la Decebal*, București, 1976.
17. *Dacoromania* (în colecția *Archaeologia Mundi*), Geneva-Paris, 1976 (în franceză); Londra, 1978 (în engleză); München 1979 (în germană); Roma 1980 (în italiană).
18. *De la Burebista la Decebal* (ediția a II-a revăzută și completată), București, 1980.
19. *Buridava dacică I*, București, 1981.
20. *Războiul dintre geți și perși în 514 î.e.n.*, București, 1986 (în colaborare).

II. STUDII ȘI ARTICOLE

21. *Burii – Buridava – Burebista*, Craiova, 1931.
22. *Ein hallstädtisches Brandgrab aus Balta Verde (Rumänien)*, ESA 9, 1934, p. 165-174.
23. *Materiale pentru preistoria Olteniei: I. Un vas din epoca de bronz; II. Civilizația de tip Glina III*, Craiova, 1934.

* Vezi bibliografia publicată anterior de către C. Preda în *Dacia*, N. S. 22, 1978, p. 345-347, și *Thraco-Dacica* 8, 1987, p. 218-219.

24. *Morminte tumulare în Oltenia, Materiale pentru preistoria Olteniei* (Institutul de arheologie olteană, Craiova, Memoriul XXII), Craiova, 1935.
25. *Germanenfunde aus der Kleinen Walachei*, MAGW 67, 1937, p. 190–195 (în colaborare).
26. *Prime considerațiuni asupra neoliticului din valea Dunării Inferioare în legătură cu descoperirile din județul Vlașca*, Buletinul Muzeului Jud. Vlașca 2, 1937, p. 31–104.
27. *Unelte de cupru și bronz de origine transilvană: securi de tip Baniabac*, Apulum 1, 1939–1942, p. 1–23.
28. *Depozitul de bronz de la Orăștie*, Apulum 1, 1939–1942, p. 80–97.
29. *Ein Problem aus der Frühgeschichte Südosteuropas. Die thrakischen Fibeln*, Balcania 6, 1943, p. 283–306.
30. *Contribuția lui Ion Andrieșescu la preistoria Daciei și sud-estului european*, Buletinul Muzeului Jud. Vlașca 3, 1945, p. 1–31.
31. *Catalogul Muzeului arheologic din Turnu Severin*, Materiale 1, 1953, p. 589–691.
32. *Asupra problemei așa-numitelor sceptre de piatră din R.P.R.*, SCIV 5, 1954, 3–4, p. 539–548.
33. *Une civilisation néolithique récemment découverte en Roumanie: la civilisation Hamangia*, NÉH 1, 1955, p. 29–46.
34. *A propos de la genèse de la civilisation Latène chez les Gêto-Daces*, Dacia, N. S. 1, 1957, p. 133–142.
35. *Descoperirile getice de la Cernavoda (1954) și unele aspecte ale începutului formării culturii Latène geto-dace la Dunărea de Jos*, Materiale 4, 1957, p. 292–317.
36. *Frako-skijskij meč-emblema iz Medžidii (Dobruđza)*, Dacia, N. S. 2, 1958, p. 93–124.
37. *Le casque gréco-illyrien de Gostavăț (Olténie)*, Dacia, N. S. 2, 1958, p. 437–450.
38. *O descoperire traco-scitică din Dobrogea și problema scitică la Dunărea de Jos*, SCIV 10, 1959, 1, p. 7–48.
39. *Deux chefs-d'œuvre de l'art néolithique en Roumanie: le «couple» de la civilisation de Hamangia*, Dacia, N. S. 4, 1960, p. 423–442; în română, în *Omagiu lui George Oprescu*, București, 1961, p. 69–73.
40. *Sunt geții traci nord-dunăreni? Un aspect arheologic al problemei*, SCIV 11, 1960, 2, p. 261–283.
41. *Die Verbicioara-Kultur. Vorbericht über eine neue, in Rumänien entdeckte bronzezeitliche Kultur*, Dacia, N. S. 5, 1961, p. 123–161.
42. *Die Stellung der Geten im Lichte der Archäologie*, Dacia, N. S. 5, 1961, p. 163–184.
43. *Neolithic Figurines from Rumania*, Antiquity 34, 1960, p. 283–288.
44. *Chronologie relative du néolithique du Bas-Danube, à la lumière des nouvelles fouilles faites en Roumanie, în L'Europe à la fin de l'âge de la pierre. Actes du Symposium consacré aux problèmes du néolithique européen, Prague-Liblice-Brno, 5–12 Octobre 1959*, Praga, 1961, p. 101–125.
45. *Les nouvelles fouilles de Sălcuța (Roumanie) et le problème des groupes Bubanj (Yugoslavie) et Krivodol (Bulgarie)*, în *L'Europe à la fin de l'âge de la pierre. Actes du Symposium consacré aux problèmes du néolithique européen, Prague-Liblice-Brno, 5–12 Octobre 1959*, Praga, 1961, p. 125–135.
46. *Câteva probleme ale culturii Verbicioara*, SCIV 12, 1961, 2, p. 227–240.
47. *Dva glinjanyh „jakorja” i voprosy v svjazi s kul'turami Coșofeni i Cernavoda*, Dacia, N. S. 6, 1962, p. 387–396.
48. *A zoomorphic „sceptre” discovered in the People's Republic of Bulgaria and its cultural and chronological position*, Dacia, N. S. 6, 1962, p. 397–410.
49. *Neue skythische Funde aus Rumänien und Bulgarien*, PZ 41, 1963, p. 190–198.
50. *Sur les débuts de l'âge du bronze au Bas-Danube*, Dacia, N. S. 8, 1964, p. 313–318.
51. *Manifestations de l'art néolithique en Roumanie*, JPEK 21, 1964, p. 42–49.

52. *Pour une voie cimmérienne de la diffusion de la métallurgie du fer*, ArchRozhledy 16, 1964, 2, p. 264–270.
53. *Quelques données préliminaires concernant la civilisation de Cernavoda*, SlovArch 1, 1964, p. 269–280.
54. *Problèmes actuels de la civilisation de La Tène chez les Gêto-Daces*, Latomus 25, 1966, 3, p. 414–425.
55. *Les celtes et la civilisation de La Tène chez les Gêto-Daces*, BullInstArchLondon 6, 1967, p. 74–93.
56. *La civilisation néolithique de Hamangia dans le cadre de l'horizon oriental et méditerranéen*, Bulletin de la Société Royale Belge d'Anthropologie Préhistorique 78, 1967, p. 5–29.
57. *Sur l'art thraco-gète*, Dacia, N. S. 11, 1967, p. 331–337.
58. *Das thrako-getische Fürstengrab von Agighiol in Rumänien*, BerRGK 50, 1971, p. 209–265.
59. *Despre „tezaurul” traco-getic de la Craiova*, Apulum 9, 1971, p. 147–154.
60. *Cultura Cernavoda II. Așezarea din sectorul b de la Cernavoda*, SCIV 24, 1973, 3, p. 373–405 (în colaborare).
61. *Sciere cu litere latine în complexul dacic de la Ocnîța (Ocnele Mari)*, jud. Vâlcea, SCIV 24, 1973, 4, p. 611–619.
62. *Sciere cu litere grecești la Ocnîța – Vâlcea*, SCIV 25, 1974, 3, p. 381–387.
63. *Masca de bronz de la Buridava dacică (Ocnîța, jud. Vâlcea)*, Apulum 13, 1975, p. 615–618.
64. *Les Gêto-Daces à l'époque d'Auguste à la lumière des fouilles du nord-est d'Olténie (Roumanie)*, NĚH 5, 1975, p. 7–19.
65. *Probleme privind formarea poporului român în lumina cercetărilor arheologice recente*, RevIst 28, 1975, 8, p. 1155–1169.
66. *Date noi privind sfârșitul culturii Verhicioara*, SCIVA 27, 1976, 2, p. 171–180.
67. *Unele date privind necropola de la Oinac, Giurgiu. în Ilfov. File de istorie*, București, 1978, p. 99–104 (în colaborare).
68. *Buridava – puternic centru al geto-dacilor*, Drobeta 3, 1978, p. 5–17.
69. *Despre unele rezultate ale cercetărilor de la Ocnîța-Vâlcea*, Thraco-Dacica 2, 1981, p. 53–63.
70. *Un glaive romain (gladius) découvert dans la Buridava dace (Ocnîța, dép. de Vâlcea)*, Thraco-Dacica 3, 1982, p. 147–152.
71. *Despre personalitatea lui Vasile Pârvan*, Carpica 11, 1983, p. 21–27.
72. *Morminte de înmușcare de la Ocnîța-Buridava*, Thraco-Dacica 4, 1983, p. 31–38.
73. *Mormintele tunulare de la Verbița (jud. Dolj)*, Thraco-Dacica 5, 1984, p. 15–21 (în colaborare).
74. *Asupra celor două opere de artă descoperite în 1981 la Ocnîța-Buridava*, Thraco-Dacica 5, 1984, p. 84–91.
75. *2500 de ani de la atestarea, într-un izvor scris, a geților în lupta împotriva armatei persane, în 514 î.e.n.*, Thraco-Dacica 7, 1986, p. 5–13.
76. *1900 ani de la urcarea pe tronul Daciei a regelui erou Decebal. O mare personalitate a istoriei poporului român și a antichității*, Thraco-Dacica 8, 1987, p. 5–9.
77. *Descoperiri și însemnări de la Buridava dacică* (în colaborare), Thraco-Dacica 4, 1983, p. 32–38 (I); 5, 1984, p. 177–186 (II); 6, 1985, p. 168–177 (III); 7, 1986, p. 140–143 (IV); 8, 1987, p. 154–161 (V); 9, 1988, p. 171–179 (VI); 10, 1989, p. 205–214 (VII); 11, 1990, p. 135–138 (VIII); 12, 1991, p. 105–114 (IX); 13, 1992, p. 113–119 (X); 14, 1993, p. 149–156 (XI).

III. RAPOARTE DE SĂPĂTURĂ

78. *Săpăturile arheologice de la Tangăru (1934). Raport preliminar*, Buletinul Muzeului Jud. Vâlcea 1, 1935, p. 1–55.
79. *Săpăturile de la Petru Rareș (1933 și 1935)*, Buletinul Muzeului Jud. Vâlcea 2, 1937, p. 1–30.

80. *Cercetări și săpături arheologice în jud. Turda și Alba (1943)*, Apulum 2, 1943–1945, p. 1–80 (în colaborare).
81. *Așezările și cimitirele din societatea primitivă în Oltenia. I. Șantierul arheologic de la Verbicioara – Dolj. II. Șantierul arheologic de la Balta Verde*, SCIV 1, 1950, 1, p. 103–113 (în colaborare).
82. *Șantierul arheologic de la Cașolț și Arpașul de Sus*, SCIV 6, 1955, 3–4, p. 581–626 (în colaborare).
83. *Șantierul arheologic Cernavoda*, SCIV 6 1955, 1–2, p. 151–163; *Materiale* 3, 1957, p. 83–92; 5, 1959, p. 99–114; 6, 1959, p. 95–104; 7, 1961, p. 49–55 (în colaborare).
84. *Cercetări și descoperiri arheologice în regiunea București*, *Materiale*, 2, 1956, p. 491–562.
85. *Săpăturile de la Balta Verde și Gogoșu (1949 și 1950)*, *Materiale* 2, 1956, p. 251–489; 5, 1959, p. 529–534 (în colaborare).
86. *Șantierul arheologic Verbicioara*, *Materiale* 3, 1957, p. 179–187 (în colaborare); SCIV 2, 1951, 1, p. 229–248.
87. *Săpăturile de la Verbița (r. Plenița, reg. Craiova)*, *Materiale* 5, 1959, p. 75–81; 6, 1959, p. 85–94.
88. *Sur les résultats du contrôle stratigraphique à Tangâru et à Petru Rareș (1956–1957)*, *Dacia*, N. S. 3, 1959, p. 59–78.
89. *Săpăturile de la Oinac, 1960–1962 (r. Giurgiu, reg. București)*, SCIV 17, 1966, 2, p. 375–382; 18, 1967, 2, p. 307–312 (în colaborare).
90. *Cercetări în cetatea de la Albești (jud. Teleorman)*, SCIV 23, 1972, 4, p. 633–640 (în colaborare).
91. *Unele date preliminare asupra rezultatelor cercetărilor de la Ocnîța, județul Vâlcea*, RMM-M 46, 1977, 2, p. 3–8.

IV. COLABORĂRI LA PUBLICAȚII INTERNAȚIONALE DE SINTEZĂ

92. *Geten und Daker. Der Aufstieg der Daker im 2. und 1. Jahrhundert n. Chr. Daker und Römer in der Zeit des Augustus*, în *Fischer Weltgeschichte VII*, Paris, 1966; în engleză, în *Delacorte World History VII*, New York, 1966; în italiană, în *Storia Universale Feltrinelli VII*, Milano, 1967.
92. *Die Daker im 1. Jahrhundert n. Chr. Die römische Eroberung*, în *Fischer Weltgeschichte VIII*, Paris, 1966; în engleză, în *Delacorte World History VIII*, New York, 1966; în italiană, în *Storia Universale Feltrinelli VIII*, Milano, 1968.
93. *Roumanie (și alte 38 articole)*, în *Enzyklopädisches Handbuch zur Ur- und Frühgeschichte Europas*, I, Praga, 1966 și II, Praga, 1969.

